

MARJAN KAMALI

*Tabran'ın
Aslan
Kadınları*

Remzi Kitabevi

İranlı bir anne ve babadan Türkiye’de doğan Marjan Kamali, çocukluğunu Kenya, Almanya, Türkiye, İran ve ABD’de geçirdi. UC Berkeley, Columbia University ve New York University’yi bitirdi. İlk kitabı *Together Tea*, Massachusetts Kitap Ödülü final adaylarından biri oldu. *Kırtasiye Dükkânı* (Remzi Kitabevi, 3. basım) ABD’de saygın kitap dergilerinden birçok övgü aldı. Yazar hâlen eşi ve iki çocuğuyla Boston’da yaşıyor.

MARJAN KAMALI

*Tabran'ın
Aslan Kadınları*

Türkçesi
Ezgi Ceren Kayırcı

Remzi Kitabevi

TAHRAN'IN ASLAN KADINLARI / Marjan Kamali
Özgün adı: *The Lion Women of Tehran*

*Bu kitapta geçen kişi adları ve bazı ayrıntılar
hayal ürünüdür. Benzerlikler tümüyle rastlantıdır.*

© Marjan Kamali, 2024

Türkçe yayın hakları: © Remzi Kitabevi, 2024

Yayın hakları Jenny Meyer Literary Agency, Inc.
aracılığıyla alınmıştır.

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da özet
olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı
izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayanlar: Esin Hoyi - Ömer Erduran
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2249-1

BİRİNCİ BASIM: Eylül 2025

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No. 77, Bağcılar-İstanbul

Sertifika No: 44903 / Tel (212) 629 0615

*İran'ın cesur kadınlarına
ithaf edilmiştir.*

Ne zaman ki gördüm
Bir şey olmadığını bu hayatın
Duvar saatinin tiktaklarından başka...
Anladım yapmam gerekeni
Kesinlikle yapmam gerekeni
Sevmek, sevmek, delicesine sevmek...

Fürûğ Ferrûhzad, Pencere

Okyanus dalgaları yolculuklarına denizin
binlerce mil açığında başlar. Onların boyu
ve şeklini belirleyen şeyler atmosferdeki
süregelen rüzgârların hızı, deniz dibinde
saklı akıntıların gücü ve başladıkları nokta
ile vardıkları nokta arasındaki “uzun
menzil”dir... Günümüzde birdenbire ortaya
çıkmiş gibi görünen olayların gerçekte uzun
bir geçmişî vardır.

George Lipsitz, *Footsteps in the Dark*

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Aralık, 1981

C ilalı zeminde dikilip duruyordum – siyahlar giymiş, yakasında dikdörtgen bir isim kartı olan ufak tefek bir kadın. Bu bakımlı, kendinden memnun hâlim sadece bir tatmin havası vermek için değil, aynı zamanda alttan alta bir üstünlük izlenimi uyandırmak adına özenle hesaplanmıştı. Amerika’da başarılı bir satış görevlisi olma yolunun, elitlerden biriymiş gibi davranmaktan, müşterilerin mavi damarlı bileklerine, onlara bir iyilik bahşediyormuş edasıyla parfüm sıkılmaktan geçtiğini öğrenmiştim.

Mağrur New Yorklular fısıfısından kaçmak için yollarını değiştiriyorlardı. Neyse ki daha mütevazı kadınlar da vardı. Zemin kattaki ev gereçleri bölümünden ilk kata çıkan ev hanımları, uzattığım güzel kokulu damlaları reddedemeyecek kadar naziktiler. Portakal, leylak, yasemin ve gül kokusu avuç içlerime ve giysilerime sinmişti.

“Vay canına Ellie! Bu gidişle markanın tek temsilcisi olman yakındır. Kendimi kollasam iyi ederim!” Sigara molasından dönmüş olan arkadaşım ve meslektaşım Angela’ydı bu. Yanıma sokulup kulağıma fısıldamıştı. Hubba Buba sakızı bile nefesindeki sigara kokusunu silememişti.

Tütünün nahoş kokusundan ürperdim. O acı, ekşi koku İran’da uzun zaman öncesine ait bir geceyi bana sonsuza dek

hatırlatacaktı. Bir ihanetin hem Hüma ile arkadaşlığımı hem de ikimizin de hayatının gidişatını tamamen değiştirdiği o geceyi.

Dün gece Hüma'nın mektubunu okuduğum andan beri dar-madağındım.

Angela'nın iltifatlarını savuşturdum; aslında o kadar da iyi olmadığını, üstelik tüm gün hiçbir şey yemediğimden başımın ağrıdığını söyledim.

"Bayılacak gibiyim," diye ekledim biraz da melodramatik bir havada.

Angela'nın ilgiye muhtaç bir müşteri tarafından uzaklaştırılması işime geldi.

Annem her zaman başkalarının kıskançlığının kem gözü davet ettiğini söylerdi. Çok yetkin, çok mutlu ya da çok başarılı olarak algılanmanın kötü talihi çağırıldığını bana sık sık anlatırdı. Başkalarının kıskançlığının gücüne ve kem gözün uğursuzluğuna inanmayı artık bir kenara bırakmam gerektiğini biliyordum. Ama otuz sekiz yaşında, Manhattan'daki bu devasa alışveriş mağazasının ortasında, farkında olmadan hâlâ bu hurafelerin esiriydim.

Gerçekte kim olduğumdan kaçamazdım. Ne de yıllardır bas-tırmaya ve silmeye çalıştığım hatamdan.

Aslında suçlu hep bendim.

O sabah Manhattan'ın Yukarı Doğu Kıyısı'ndaki dairemizde, kocam Mehrdad, beni kahvaltıyla avutmaya çalışmıştı. Kızarmış ekmeğin üstüne lor peyniri ve vişne reçeli sürmüştü. Bergamot çayı demlemişti. Ama ben ne bir şey yiyebiliyor ne de içbiliyordum. Reçel Hüma'nın tarifıyla yapılmıştı. Üzeri iki pembe gül-le bezeli beyaz demliğin içindeki Bergamot çayı bana onu hatırlatıyordu. Mektubu elime geçince, onun yokluğu tüm hayatımı tekrar ele geçirmişti.

Kırmızı mavi şeritli uçak postası zarfını ilk gördüğümde mektubun annemden geldiğini ve her zaman olduğu gibi İran'daki

tehlikeli siyasi gelişmeleri anlatıp dert yandığını sanmıştım. Mektuplarının büyük olasılıkla rejim tarafından açılıp okunduğunu biliyordum ama annem aldırış etmez, dobra dobra yazardı:

Ah ne kadar şanslı olduğunun farkında mısın, Ellie? Gittin ve şiddet dolu gösterilerden ve kulak tırmalayıcı isyanlardan kurtuldun. Ülkemizin Orta Çağ zamanlarına geri dönüşünü es geçtin. Bu ülkede kadınlar haklarından on yıllar, yo hayır, yüz yıllar kaybetti. Neyse ki profesör kocanla Amerika'da rahat rahat oturuyorsun. Şükürler olsun ki sen çıkabildin!

Ancak pelür kâğıdı zarftan çıkarıp açtığımda kalbim neredeyse duracaktı. Çünkü sayfadaki kıvrımlı el yazısı besbelli eski dostum Hüma'nındı.

İkimiz de küçük birer kızken Tahran varoşlarında ilkokulda sıra arkadaşydık. Mahallenin sokak aralarında birlikte seksek oynar, okula çantalarımız kalçalarımıza çarpa çarpa koşardık. Hüma'yla birlikte Tahran'daki Kapalı Çarşı'nın labirentlerinde zikzaklar çizmiş, onunla dondurma paylaşmış ve ileride nasıl kadınlar olacağımızın hayalini kurmuştum. Yemek yapmayı ailesinin taş mutfağında öğrenmiştim. En büyük şenlik ateşlerinden onunla el ele atlamıştım. Birlikte Elburz Dağı'na çıkıp Tahran'ı ayaklarımızın altına serilmiş görünce sanki tüm dünya bize aitmiş gibi hissetmiştik.

Ta ki tek bir anlık dikkatsizlik her şeyi mahvedinceye kadar.

Geçen on yedi yıl boyunca *khar* –bile isteye mesafeli– kalmış, beklenmedik bir karşılaşma dışında birbirimizi hiç görmemiştik. Şimdi ise ellerimde ondan gelen bir mektup duruyordu. Beni nerede bulacağını nasıl bilmişti? Adresimi annemden almış olsa gerekti.

Hüma'nın mektubunun bir sayfası tamamen Amerika'daki yaşamım hakkında sorularla doluydu. Diğeri ise İran'da kendi

durumunu anlatıyordu. Sağlığı yerindeydi (*sinüslerde hafif tıkanma var ama başka da bir şeyim yok*), hava (*dağlarda tatlı bir serinlik var – o gittiğimiz çayevini hatırla*) mevsim normallerinde seyrediyor, mesleği öğretmenlik onu yeterince meşgul ediyordu. Ama içi rahat değildi (*Bu ülkeyi artık tanıyamazsın Ellie. Nerede yanlış yaptık anlamıyorum*). Sayfanın sonunda kızı Bahar ve onun şarkı söylemeyi ne kadar sevdiği hakkında bir cümle vardı. Mektubunu şu şekilde sonlandırıyordu; *Beni arayabilir misin Ellie? Lütfen. Numaram 272963. Seninle konuşmam lazım. Acil.*

Mehrdad’a mektuptan bahsedince bana sıkı sıkı sarıldı ve yumuşak bir sesle, “Seninle iletişime geçmesi iyi bir şey. İkinci iyi arkadaşınız. Arayı düzeltme vakti, Ellie. Konuş onunla,” dedi.

Keşke bu kadar basit olsaydı.

Görüşmeyi kestiği için Hüma’yı suçlayamazdım. Ama şimdi masumane ve cıvı cıvı mektubuyla birdenbire hayatıma dönüvermiş, mektubun sonunda yazdıkları ise zihnimde bir sürü soru işaretine neden olmuştu. *Acil.*

Mesaim bitince isim kartımı çıkardım, tezgâhın çekmecesine koydum, sonra çizgili desenli kalın çoraplarımı ve devetüyü montumu giydim. Metro istasyonuna gitmek için dışarı adım attığım anda aralık ayının serinliği, seyyar tezgâhlardan kavrulmuş fıstık kokusu ve tıslayan belediye otobüslerinden yayılan egzoz dumanı yüzüme çarptı. Noel Baba kostümü giymiş kocca göbekli yorgun suratlı bir adam elindeki saplı çanı çalıyor, tenke bağış kutusunu işaret ederek “Mutlu Noeller!” diye bağıırıyordu. Altın ve gümüş renginde süslü şeritler vitrinleri içeriden çerçevesiyor ve çam ağaçlarının parlak süsleri camların arkasından göz kırptıyordu. Nefesimi havada süzülen halkalara dönüştüren bir soğuk vardı.

Hüma’nın mektubunda yazanları kafamda evirip çeviriyordum. Aniden bir taksi beni sıyırdı geçti ve sertçe korna çaldı.

Aklıma geçmişte bir arabanın bana neredeyse çarptığı başka bir an gelince kalbim sıkıştı. Ama bu seferkinin verdiği tek hasar kaldırım kenarındaki birikintiden sıçrayıp çoraplarıma giren çamurlu suyd.

Metro girişinin yakınında kırmızı sarı neon ışıklı bir pizza tabelası yanıp sönüyordu. Bir dilim pizzayı gözümde canlandırırken başım döndü.

Dört buçuk yıl önce New York’a geldiğimizden beri Central Park’ta yürümüş, dünyanın dört bir köşesinden sanat eserlerinin yer aldığı müzeleri ziyaret etmiş ve birkaç restoranda yemek yemiştım. Ama hiçbir kültürel deneyim, şu tuzlu, peynirli, sıcacık New York pizza diliminin önüne geçememişti. Her pizzacının âdeta kendine has mis kokulu domates sosu ve elinizde mükemmel şekilde kıvrılan pizza hamuru için gizli bir tarifi vardı.

Kol saatime baktım. Metroya aç biilaç binmenin hiçbir âlemi yoktu. Pizzacıya süzıldüm ve sıraya girdim. Yetmiş beş sentimi ödedikten sonra üçgen karton kutuya yerleşmiş peynirli pizza dilimimle dışarı çıktım. İlk lokmamı almak için kutuyu açtım

Onu görmeden önce sesini duydum. Acı içindeymişçesine düzenli aralıklarla inleyen bir kadın. Metro istasyonu yanındaki bir sokak lambasının soluk ışığı altında onu gördüm: Sokak lambasının önüne çömelmiş, ayaklarına iki plastik torba geçirmiş, başına da saçlarını zar zor örten çiçekli bir başörtüsü takmış yaşlı bir kadın. İniltilerinin arasında, yoldan geçen tepkisiz insanlara mekanik, zayıf bir sesle aynı şeyleri söylüyordu: “Hanımefendi, yardım edebilir misiniz? Beyefendi, gönlünüzden ne kopuyorsa...”

Metroya binmek istiyordum. Eve gitmek. Düşünmem gerekiyordu, eski dostumu arayıp aramayacağıma karar verecektim. Ama bu kadını nasıl görmezden gelebilirdim? Yanına gittim ve eğildim. Bana gülümsedi. Sapasağlam mükemmel dişlerini görünce şaşırdım. Yaşlı kadın gözümün içine baktı. Gözle-

ri dolu, bakışları donuktu. Hafifçe omuz silkti. Bu küçük hareketinden feleğin çarkının iniş çıkışlarını sükûnetle kabullendiğini sezdim.

16

Ona üçgen kutumu uzattım, pizza hâlâ sıcacıktı ve dokunulmamıştı. Çantamdan annemin bana çocukken, İran’da verdiği klipsli bozuk para kesemi aldım, açtım, içinden bozuk paraları ve birkaç kırışmış kâğıt parayı çıkardım. Amerikan banknotlarını hâlâ garipsiyordum: Bizim banknotlara göre fazla yeşil ve fazla kalındılar. Yaşlı kadın yüzünde bir şaşkınlık ifadesiyle pizzayı, bozuk para ve banknotları aldı.

Yerimden doğruldum ve uzaklaştım. Metro istasyonunun merdivenlerinden inerken sadece bir kez arkama baktım.

Pizzayı aceleyle yiyordu. Yüzüne bir rahatlamışlık ifadesi yayılmıştı.

Tren istasyona hızla girip acı fren sesiyle durunca hepimiz binmek için birbirimizi itip kakmaya başladık. Kalabalık vagon idrar ve nemli yün kokuyordu. Neyse ki bir yer bulmuştum. Yabancıların arasında sıkışmış otururken kalabalığın içinde tanınmaz olmaktan memnundum. Bu kirli, kalabalık, çarpıcı, hareketli, kasvetli, göz alıcı şehirde hiç kimse ne benim geçmişimden ne de beni rahat bırakmayan pişmanlığımdan haberdardı.

Tren sarsılıp ileriye atıldı. Kapının yanında duran biri hapşırıldı ve beyzbol şapkası giyen bir beyfendi şaşırtıcı şekilde neşeli bir melodi mırıldandı.

Gözlerimi yumdum. Her şeyi ama her bir şeyi hatırladım. Dostluğumuzu şekillendiren o bağ ve o karmaşa nasıl unutulabilirdi ki...

İKİNCİ BÖLÜM

Bahar ve Yaz Ayları, 1950

“**B**enden çalışmamı bekleyemezsin, Ellie,” dedi annem takma adımı kullanarak. “Asil bir soydan gelenler ma-aşlı bir işte çalışmamalıdır.”

Anne’nin en büyük gurur kaynağı kral ve kraliçelerden gelen soyuydu. Bana sürekli büyükannesinin bir Kaçar kralının kızı olduğunu anlatır dururdu. Bana “tanrıça” anlamına gelen Elaheh ismini koyması bu yüzdendi. Biz soyluyduk ve annem de bu üstünlüğümüzün göz ardı edilmemesini sağlamaya kararlıydı.

Şehrin yukarı yakasındaki büyük evimizde geçen yaşantımızdan çok az anım var. Annem ve babamın yan odadaki tartışma sesleriyle uykuya daldığımı hatırlıyorum. Babamın kalın kaşlarını, sevecen yüz ifadesini, misk kokusunu ve kadim şiirleri okurken sesinin aldığı derin tınıyı hatırlıyorum. Bana “Elaheh-can” diye seslenirdi, adımın sonuna sevgi sözcüğü olan “can”ı ekleyerek.

1950 yılının bir bahar gününde, benim yedinci yaş günüm-den hemen sonra vefat etti.

Yasını paylaşacağım başka kardeşim yoktu. Yaşım ilerledikçe, benden önce veya sonra gelmiş bir iki kardeşim olduğuna ama onların o zamanlar yeni doğanları ve bebekleri sık sık etkileyen birçok hastalık ve kötülüklerden dolayı aramızdan ayrıldığına

inanmıştım. Ne yazık ki ebeveynlerim benim gibi hayatta kalacak bir başka çocuk dünyaya getiremeden verem babamın bedenini ele geçirmişti. Beyaz kefen içinde evimizin yakınlarında bir yere, dualarla defnedilmişti.

Bugün bile, bazen yanımdan geçen bir adamdan gelen misk kokusu babamın anısını canlandırır. Cenazesinde siyah kuzu postundan kalpağını elimde tutmuş ve parmaklarımı o kadifemsi, pütürlü kürkte gezdirmiştim. O akşamın ilerleyen saatlerinde annem aynı şapkayı bir dilenciye vermişti.

Büyürken, babam hakkında hep daha fazla şey bilmek istedim, ancak ne zaman onun adı geçse Anne konuyu kapatır ve babamın kaderini ve kem gözün gücünü anımsamanın kendisini kahrettiğini söylerdi.

Gencecik yaşta ölen babamın sadece iki erkek kardeşi vardı. Bir tanesi Rus sınırına at koşturmuş, orada kendine bir gelin bulmuş, Bakü yöresine yerleşmişti. Diğer kardeşi olan Mesut Amca ise bizim işlerimizin yönetimini ele almış ve ekonomik vasımız olmuştu; kiramızdan ve harcamalarımızdan o sorumluydu.

Cenazeden sonra, Mesut Amca, elinde kendi siyah kalpağıyla bizi görmeye geldi. Utanıp sıkılarak, Anne'nin on altı yaşında gelin geldiği yuvası olan bu büyük evi terk etmemiz gerektiğini söyledi. Babamın geride pek fazla para bırakmadığını nazikçe açıkladı.

Güneyde *payin-i şeh'r*'de yani "şehrin dibinde" bizim için ayarladığı küçük bir yere taşınmamız gerekiyordu.

"Saçmalığın daniskası Hacı Mesut," dedi annem. "Senin asıl niyetin..." Korumacı bir tavırla beni kendine çekti. Sonra ona fısıldadı, "Beni böyle cezalandırman ne kadar acıklı."

Daha sonra, ben tek başımayken (hizmetliler işlerine son verilmenden önceki son saatlerini uyuyarak geçiriyorlardı) annem iyi geceler dilemeye yanıma geldi. Dönemin İranlı ailelerine göre anneminki küçük bir aileydi. Anne ve babası ona hiçbir miras

*“Şir zan – Aslan kadınlar. Biz.
Görmüyor musun Ellie? Bir gün sen
ve ben harika şeyler yapacağız. İstedığımız
hayatı yaşayacağız. Ve başkalarına yardım edeceğiz.
Şimdi yavrunuz belki ama büyüüyüp aslan kadınlar
olacağız. Bir şeyleri gerçekleştiren güçlü kadınlar.”*

1950’lerin Tahran’ında, yedi yaşındaki Ellie’nin
ayrıcılık hayatı babasının ölümüyle yıkılır.

Annesiyle birlikte küçük bir eve taşınan Ellie,
yalnızlığını hafifletecek bir arkadaşın hayalini kurar.
Neyse ki okulun ilk gününde, dizginlenemez bir ruha
sahip olan Hüma ile tanışır. Hüma, ona hem cesareti
hem de hayallerin gücünü gösterir. İki kız oyunlarla,
Büyük Çarşı’nın renkli sokaklarıyla ve “aslan kadın”
olma düşleriyle büyür.

Annesinin ikinci evliliğiyle Ellie, eski burjuva hayatına
dönünce Hüma’ya dair anıları yavaş yavaş solmaya başlar.
Yıllar sonra Hüma’nın yeniden ortaya çıkışı ise her şeyi
değiştirecek; dostluklarını, geleceklerini ve kalplerini
sınayacaktır. Ve İran’ın çalkantılı kaderinde tek bir ihanet,
onların hayatını sonsuza dek sarsacaktır.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2249-1

9 789751 422491

KDV’den muaf